

Tulevaisuuden lukio - valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on huolissaan tulevaisuuden toisen asteen koulutuksen yleissivistävyydestä, sivistyksellisestä tasa-arvosta ja oppilaiden jatkokoulutusvalmiuksista. Tulevaisuuden yhteiskunnan ja työelämän tarpeiden vastaamisen kannalta olisi kehitettävä lukion kykyä antaa oppilaille valmiuksia vastaamaan yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista.

Eduskuntaryhmä ei kannata mitään työryhmän muistion malleista sellaisenaan. Ehdotus tulee laatia uudelleen, ja lukiolaki on avattava toimivien tavoitteiden ja tuntijaon aikaansaamiseksi.

Lukion antamiin jatkokoulutusvalmiuksiin kohdistuneen Korkeakoulujen arviointineuvoston arvioinnin mukaan lukion suurimmat puutteet liittyvät “asioiden syvällisempään ymmärtämiseen, suomen kielen kirjalliseen osaamiseen, matematiikan hallintaan, ruotsin kieleen sekä yhteiskunnallisten asioiden ymmärtämiseen” (KKA 2012). Työryhmän ehdotuksen mallit eivät kuitenkaan luo riittävää pohjaa analyttisten taitojen kehittämiseksi ja yhteiskunnallisten asioiden ymmärryksen parantamiseksi.

Yhteiskunnallisten aineiden lisäksi myös taide ja kulttuuri ovat tärkeä osa yleissivistystä ja kehittävät analyttisiä taitoja. Taideaineita ei voi jättää lukiossa pelkän valinnaisuuden varaan. Taideaineiden asemaa on vahvistettava, ei heikennettävä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää taideaineiden tuntimäärän lisäämistä tuntijakouudistuksen yhteydessä.

Lukion tuntijaon uudistamiseksi esitettyjen vaihtoehtoisten mallien yhteinen ongelma on tukeutuminen joko erittäin laajaan valinnaisuuteen yleissivistävyyden kustannuksella, tai laajaan yleissivistävyyteen valinnaisuuden kustannuksella. Malleissa ei ole onnistuttu rakentamaan sellaista valinnaisuuden ja yleissivistävyyden tasapainoa, jolla vastattaisiin lukiokoulutuksen nykyisiin puutteisiin.

Mallien A ja B mukaisesti lukion tuntijako kaventaisi ylioppilaiden yleissivistyksellistä pohjaa, koska kaikki ne oppiaineet, joita ei ole lukiolaissa erikseen mainittu, tulisivat opiskelijalle valinnaisiksi. Näin opiskelija saattaisi jättää pois opinto-ohjelmastaan kokonaan biologian, kemian, fysiikan, maantieteen, historian, yhteiskuntaopin, psykologian, musiikin ja kuvataiteen.

Malleissa A ja B kaikille pakolliset yhteiset opintokokonaisuudet johtaisivat käytännössä tyhjäkäyntiin, sillä kurssien sisällöt olisivat liian laajat onnistuneeseen oppiainerajat ylittävään soveltavaan sisältöön. Kurssien luonne muodostuisi

auttamattomasti oppiaineiden esittelykursseiksi ja ne jäisivät opetuksen sisältöjen puolesta pinnallisiksi.

Vasemmisto pitää ajatusta oppiainerajat ylittävistä kursseista hyvänä, sillä ne tukevat soveltavaa ajattelua ja taitoja, joita nykymuotoinen yhteiskunta ja työelämä edellyttävät ihmisiltä enenevässä määrin. Vasemmisto kuitenkin pitää mallien A ja B ainekokonaisuuksia liian laajoina ja epäyhtenäisinä. Teemaopintojen ei tulisi rajoittaa pelkästään opintokokonaisuuksien sisälle, syventävissä opinnoissa pitäisi olla mahdollista yhdistää humanistisia, luonnontieteellisiä ja taideaineita.

Äärimmilleen viettäessä A- ja B-mallien valinnaisuus kääntyy lukiokoulutuksen laatua vastaan. Pienissä lukioissa ei kaikkien oppiaineitten kursseille joka vuosi saada riittävästi opiskelijoita opetuksen toteuttamiseksi. Kun kurssit sitten aika ajoin voidaan toteuttaa, saattaa olla vaikeaa löytää kelpoisuuden omaavaa opettajaa pienemmillä paikkakunnilla ja oikeus laadukkaaseen opetukseen vaarantuu. Kun ylioppilastutkintoa yhä enenevässä määrin käytetään yliopistojen opiskelijavalinnoissa, niin joistakin lukioista saattaa jatkossa olla vaikea päästä jatko-opintoihin. Tämä vaarantaa koulutuksen alueellisen tasa-arvon.

Työryhmä esittää, että opiskelijalla tulisi olla jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot. Koska lukiolainen ei vielä opiskellessaan useinkaan tiedä, mille alalle tulevaisuudessa aikoo, esitetty tuntijako kaventaisi mahdollisuuksia jatko-opintoihin ja sijoittumiseen työelämän eri sektoreille.

Työryhmä ei ole ehdottanut lukiolain avaamista. Todellinen lukiopedagogiikan kehittäminen kuitenkin edellyttää muutoksia lakiin ja Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaati lain avaamista. Uskonnon opetus ei lukiotasolla ole enää nykyisessä, yhä monikulttuurisemmassa toimintaympäristössä perusteltavissa. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa uskonnonopetuksen uudistamista kaikille yhteiseksi katsomusaineeksi, jossa yhdistyy uskontotieto, elämänsä katsomus ja etiikka.

Yhteinen oppiaine vastaisi nyky-yhteiskunnan tarpeisiin kehittää ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta. Opetusta tulisi antaa objektiivisesta, kriittisestä ja moniarvoisesta näkökulmasta, asettamatta eri katsomuksia tärkeysjärjestykseen. Samalla oppilaille tarjottaisiin mahdollisuus keskustella yhdessä katsomuksen mukaisen eriyttämisen sijaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että lukion tuntijakoa uudistettaessa huomioidaan myös koko toisen asteen koulutuksen kehittäminen sekä joustavat mahdollisuudet yhdistellä lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta. Vasemmiston mielestä toisen asteen koulutukseen ja valinnanvapauteen liittyvät ongelmat liian varhaisesta erikoistumisesta, jotka rajoittavat tulevaisuuden valintoja ja luovat oppilaille turhia esteitä tuleviin opintoihin ja työelämään.

Lausunnon keskeinen sisältö:

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on huolissaan tulevaisuuden toisen asteen koulutuksen yleissivistävyydestä, sivistyksellisestä tasa-arvosta ja oppilaiden jatkokoulutusvalmiuksista. Tulevaisuuden yhteiskunnan ja työelämän tarpeiden vastaamisen kannalta olisi kehitettävä lukion kykyä antaa oppilaille valmiuksia vastaamaan yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista.

Lukion tuntijaon uudistamiseksi esitettyjen vaihtoehtoisten mallien yhteinen ongelma on tukeutuminen joko erittäin laajaan valinnaisuuteen yleissivistävyyden kustannuksella, tai laajaan yleissivistävyyteen valinnaisuuden kustannuksella. Malleissa ei ole onnistuttu rakentamaan sellaista valinnaisuuden ja yleissivistävyyden tasapainoa, jolla vastattaisiin lukiokoulutuksen nykyisiin puutteisiin. Mallit eivät myöskään luo riittävää pohjaa analyttisten taitojen kehittämiseksi ja yhteiskunnallisten asioiden ymmärryksen parantamiseksi.

Äärimmilleen vietäessä A- ja B-mallien valinnaisuus kääntyy lukiokoulutuksen laatua vastaan. Pienissä lukioissa ei kaikkien oppiaineitten kursseille joka vuosi saada riittävästi opiskelijoita opetuksen toteuttamiseksi. Kun kurssit sitten aika ajoin voidaan toteuttaa, saattaa olla vaikeaa löytää kelpoisuuden omaavaa opettajaa pienemmillä paikkakunnilla ja oikeus laadukkaaseen opetukseen vaarantuu. Kun ylioppilastutkintoa yhä enenevässä määrin käytetään yliopistojen opiskelijavalinnoissa, niin joistakin lukioista saattaa jatkossa olla vaikea päästä jatko-opintoihin. Tämä vaarantaa koulutuksen alueellisen tasa-arvon.

Työryhmä ei ole ehdottanut lukiolain avaamista. Todellinen lukiopedagogiikan kehittäminen kuitenkin edellyttää muutoksia lakiin. Uskonnon opetus ei lukiotasolla ole enää nykyisessä, yhä monikulttuurisemmassa toimintaympäristössä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa uskonnonopetuksen uudistamista kaikille yhteiseksi katsomusaineeksi, jossa yhdistyy uskontotieto, elämänkatsomus ja etiikka.

Työryhmä esittää, että opiskelijalla tulisi olla jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot. Koska lukiolainen ei vielä opiskellessaan useinkaan tiedä, mille alalle tulevaisuudessa aikoo, esitetty tuntijako kaventaisi mahdollisuuksia jatko-opintoihin ja sijoittumiseen työelämän eri sektoreille.

Mikään työryhmän muistion malleista ei sovellu sellaisenaan sovellettavaksi. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä toteaa, että ehdotus tulee laatia uudelleen, ja lukiolaki on avattava toimivien tavoitteiden ja tuntijaon aikaansaamiseksi.